

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра української мови

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЄКТНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ»**

Виконала: студентка 2 курсу
групи Ukr1-M20z
спеціальності 014 Середня освіта
(Українська мова і література)
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
Вишневська Марина Валентинівна

Керівник:
Попович А.С., доктор педагогічних наук,
доцент кафедри української мови

Рецензент:
Гудима Н.В., кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри теорії та методик
початкової освіти

Кам'янець-Подільський – 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ.....	10
1.1. Становлення методу проєктів у педагогічній науці.....	10
1.2. Сутнісні ознаки проєктної технології навчання.....	13
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	18
2.1. Особливості проєктної технології навчання.....	18
2.2. Види проєктів.....	20
2.3. Етапи проєктної діяльності та їх оцінювання.....	27
2.4. Оцінювання проєктної діяльності здобувачів вищої освіти.....	38
РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ, ФОРМИ І МЕТОДИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	42
3.1. Організаційно-методичні підходи до реалізації методу проєктів.....	42
3.2. Експериментальна перевірка ефективності застосування проєктування на заняттях у закладах вищої освіти.....	46
3.2.1. Завдання й методика експерименту.....	46
3.2.2. Перебіг та результати педагогічного експерименту.....	48
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	85
ДОДАТКИ.....	93
ДОДАТОК А. Основні вимоги до проєктів.....	93
ДОДАТОК Б. Типи проєктів.....	94
ДОДАТОК В. Етапи роботи над проєктом.....	95
ДОДАТОК Д. Значення методу проєктів.....	96

ВСТУП

Шляхи розвитку освіти в Україні на найближчі роки та на перспективу передбачають її ґрунтовне реформування щодо впровадження в освітню практику особистісно зорієнтованого підходу. Розв'язати цю проблему можна за умови, якщо освітній процес у закладах вищої освіти спрямовуватиметься на розвиток активності, самостійності, творчих можливостей кожного здобувача вищої освіти.

Сьогоднішнє суспільство потребує ініціативних особистостей, здатних свідомо діяти, ухвалювати власні рішення, швидко адаптуватися до змін. Тому в сучасній педагогіці здійснюється активний пошук та випробовування різних форм і методів діяльності суб'єкта пізнання, закладаючи тим самим об'єктивні передумови для якісної трансформації педагогічної освіти. Викладач має виступати не стільки джерелом знань та контролювальним суб'єктом, скільки організатором самостійної активної пізнавальної діяльності здобувачі вищої освіти, їхнім консультантом і помічником. Для цього в процесі підготовки в закладах вищої освіти необхідно залучати здобувачів до активного пізнавального процесу, застосування отриманих знань на практиці, співпраці під час розв'язання різноманітних проблем, формулювання й аргументування особистої думки.

Отже, потреба в оновленні освіти спричинила появу та поширення великої кількості нових підходів до організації освітнього процесу, методів і технологій навчання та виховання. Зокрема, останнім часом значної популярності набули педагогічні технології навчання.

Термін «педагогічна технологія» вживається в освіті ще з ХІХ століття, але й досі немає єдиного визначення цього поняття. Трактуються педагогічні технології як методи навчання, принципи навчання, педагогічна техніка, як алгоритм процесу досягнення спланованих результатів, як наука, педагогічна система, система знань, мистецтво педагога і т.ін. Спільними в усіх

визначеннях є спрямування педагогічної технології на підвищення ефективності освітнього процесу, що гарантує досягнення запланованих результатів навчання. Існує й усталене уявлення про технологію як конструювання освітнього процесу за певною схемою.

Розділяючи думку І.Дичківської [12, с. 68], варто зазначити, що педагогічна технологія віддзеркалює модель освітнього процесу, об'єднує в собі зміст, форми і засоби навчання та виховання.

Однією з найбільш поширених є проєктна технологія навчання. Проєкт передбачає розробку теми, ідеї, детальне планування; спрямований на розвиток активного самостійного мислення здобувача вищої освіти, вміння знаходити й розв'язувати проблеми, залучаючи для цієї діяльності знання з різних галузей, уміти прогнозувати результати та можливі наслідки різних варіантів їх вирішення. Особливо вартісним у цій технології є те, що теоретичні знання, які отримує студент у процесі підготовки проєкту, він одразу реалізовує на практиці. Отже, проєкт стає і шляхом пізнання, і засобом організації освітнього процесу.

Зважаючи на актуальність педагогічних технологій та ефективність використання технології проєктування в закладах вищої освіти, вважаємо за доцільне висвітлити можливості використання проєктної діяльності під час викладання мовознавчих і лінгводидактичних дисциплін у закладах вищої освіти.

Актуальність дипломної роботи. Віддаючи належне розробкам теоретичних і прикладних аспектів проблеми, відзначимо, що проєктна діяльність як засіб формування професійної компетентності суб'єктів освітнього процесу загалом і зокрема вчителя-словесника та журналіста ще не була предметом самостійного дослідження.

Відомо, що сьогодні метод проєктів завдяки реалізації в освіті особистісно зорієнтованого підходу знову впроваджується в практику роботи школи, з'являються публікації, присвячені застосуванню навчальних проєктів з географії (О.Комдюк), іноземної мови (Г.Підтиченко, С.Стах),

економіки (О.Захарова), трудового навчання (О.Коберник), історії (К.Баханов, Ю.Лебедева), зарубіжної літератури (І.Петровська, С.Сіптарова), української мови і літератури (Н.Бондаренко, Н.[Б.]Голуб, Т.Груба, О.Дем'яно, О.Каліманова, А.Лаврова, Н.Марфинець, Т.Медведева, В.Нищета, Н.Подранецька, Г.Присмицька, О.Садовнікова, Г.Семко, І.Слауковська, Г.Столяренко, Н.Тищенко, Л.Чеховська), методом проєктів зацікавилися в закладах вищої освіти (О.Аліксійчук, В.Буторіна, Н.[М.]Голуб, Т.Капітан, В.Колодій, А.Лейб, О.Литвинова, А.Ліщук, А.Марценюк, Е.Мегем, Л.Пашко, А.Попович, Л.Проценко, І.Рябініна, В.Федорчук, Т.Франчук та інші), проте належного теоретичного обґрунтування його вагомості та доцільності використання в освітньому процесі навчання української мови в закладах вищої освіти на сьогодні немає.

Актуальність і недостатня дослідженість проблеми вдосконалення професійної підготовки майбутніх вчителів-словесників і журналістів у системі закладів вищої освіти й використання ефективних технологій їх професійного зростання зумовили вибір теми дипломної роботи.

Мета дипломної роботи – розробити, теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити методику застосування методів і прийомів проєктувальної діяльності в процесі викладання мовознавчих і лінгводидактичних дисциплін в закладах вищої освіти.

Гіпотеза дослідження. Застосування проєктного навчання буде ефективним, якщо:

- грамотно організувати підготовчий етап;
- викладач буде вміло спрямовувати діяльність здобувачів вищої освіти упродовж роботи над проєктом;
- створити умови для самостійної роботи студентів;
- віднайти вдалі шляхи, методи і прийоми актуалізації та творчого засвоєння знань;
- буде повна й органічна узгодженість навчання з життям та

інтересами здобувачів вищої освіти.

Відповідно до мети й гіпотези визначено такі **завдання дослідження**:

- 1) з'ясувати теоретичні засади дослідження на основі аналізу науково-теоретичної та навчально-методичної літератури з теми дослідження, проаналізувати стан проблеми в сучасній лінгводидактиці;
- 2) визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з мовознавчих і лінгводидактичних дисциплін;
- 3) ознайомитися з методами і прийомами викладання української мови в закладах вищої освіти;
- 4) розробити й апробувати експериментально-дослідну методіку застосування проектних технологій у процесі викладання мовознавчих і лінгводидактичних дисциплін;
- 5) обґрунтувати доцільність використання методів і прийомів проектного навчання.

Об'єктом дослідження є професійно-педагогічна підготовка студентів-філологів закладу вищої освіти.

Предмет дослідження становлять педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів-словесників і журналістів у процесі виконання ними творчих проєктів.

Розв'язання поставлених завдань і необхідність перевірки у процесі дослідження вихідних припущень зумовили використання таких **методів**: теоретичних – вивчення нормативних документів і праць із актуальних проблем вищої освіти, аналіз української та зарубіжної психолого-педагогічної, лінгвістичної, методичної літератури з проблем навчання в закладах вищої освіти; аналіз, порівняння, узагальнення та систематизація емпіричних та теоретичних даних; педагогічний (констатувальний, формувальний і контрольний) експеримент; кількісний та якісний аналіз експериментальних даних.

Теоретично-методологічну основу дослідження становлять особистісно орієнтований підхід до організації освітнього процесу й

особистісно-діяльнісний підхід до розвитку й саморозвитку суб'єктів освіти; психологічні, педагогічні теорії та концепції, що розкривають сутність проєктної діяльності та компетентнісного підходу, інтегральних характеристик людини й ролі її активності в процесі життєдіяльності.

Організація і база дослідження. Базовим закладом вищої освіти для здійснення дослідно-експериментальної роботи був Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. У ньому брали участь студенти факультету української філології та журналістики (спеціальність Середня освіта (Українська мова і література), Філологія (Українська мова і література), Журналістика).

Дослідження проводилося у три етапи.

Перший етап – пошуково-теоретичний. На основі теоретичного аналізу науково-методичної літератури вивчалися різні аспекти проблеми дослідження, визначалися його предмет, структура, гіпотеза, методологія та методи, понятійний апарат.

Другий етап – дослідно-експериментальний. На цьому етапі проводилося тестування для виявлення вихідного рівня сформованості у здобувачів вищої освіти готовності до професійної діяльності, професійно-значущих знань, умінь, навичок. На підставі результатів, отриманих у процесі проведення формувального етапу, й теоретичного аналізу літератури було уточнено й скориговано методи і методика розвитку професійної компетентності здобувачів факультету української філології та журналістики засобами проєктних технологій навчання.

Третій етап – етап узагальнення. На цьому етапі аналізувалися, систематизувалися та статистично оброблялися результати дослідження, готувалися на їх основі рекомендації для вдосконалення викладання української мови в закладах вищої освіти.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що проєктна діяльність як засіб формування професійної компетентності вчителя-словесника і майбутнього журналіста стає предметом дослідження: створено модель

формування професійної компетентності майбутнього вчителя-словесника і журналіста засобами проєктної діяльності; подальшого розвитку набуло осмислення показників, критеріїв і рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх учителів-словесників і журналістів; визначено основні протиріччя й доведено необхідність і можливість формування професійної компетентності майбутніх учителів-словесників і журналістів засобами проєктної діяльності; встановлено вплив проєктної діяльності на формування професійної компетентності майбутнього педагога і журналіста й з'ясовано педагогічні умови здійснення проєктної діяльності.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що запропонована модель формування професійної компетентності майбутніх учителів-словесників і журналістів у процесі проєктної діяльності дає можливість коригувати зміст навчальних курсів, спрямовує педагогічні технології на створення умов для саморозвитку майбутніх вчителів і журналістів методом проєктів; розроблений банк творчих студентських проєктів з основних педагогічних курсів доповнює знаннєвий арсенал для використання системотвірних механізмів структурування та організації формування професійної компетентності вчителя-словесника і журналіста; удосконалено методи дослідження рівня сформованості компонентів професійної компетентності здобувачів вищої освіти. Сформульовані в дипломній роботі положення, висновки, методичні рекомендації можуть бути використані викладачами-словесниками і вчителями у роботі з використання проєктних технологій.

Апробація і впровадження результатів дослідження здійснювалося впродовж асистентської практики в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (2021 р.). Результати дослідження обговорювалися на науковій конференції студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за підсумками НДР у 2020-2021 н.р. (Кам'янець-Подільський, 2021 р.), VII Усеукраїнських наукових інтернетних конференціях «Вербальні культурні коди сучасної

української мови» (Кам'янець-Подільський, 2021 р.), Усеукраїнській науково-практичній конференції молодих науковців «Лінгвістика й лінгводидактика: здобутки і перспективи розвитку» (Одеса, 2021 р.) та на засіданнях кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2020-2021 рр.).

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (81 позиція) та додатків. Загальний обсяг роботи – 96 сторінок (основний текст – 84 сторінки).

Зміст роботи. У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, визначено об'єкт, предмет, сформульовано мету, гіпотезу, завдання дослідження, схарактеризовано методологічні засади, описано методи й етапи роботи, розкрито наукову новизну, теоретичне й практичне значення дослідження, узагальнено відомості про апробацію й впровадження результатів дослідного навчання.

У **першому розділі** «Методологічні засади проектної технології навчання» потлумачено питання становлення методу проектів у педагогічній науці й сутнісні ознаки проектної технології навчання.

У **другому розділі** «Організація проектної діяльності здобувачів вищої освіти» розкрито значення проектування в навчально-педагогічній діяльності, сформульовано вимоги до проективної технології, описано види проектів та схарактеризовано етапи проектної діяльності та їх оцінювання.

У **третьому розділі** «Зміст, форми і методи проектної діяльності у процесі навчання української мови в закладах вищої освіти» проаналізовано організаційно-методичні підходи до реалізації методу проектів; розкрито зміст і структуру експериментально-дослідного навчання, сформульовано вихідні положення, які покладено в основу експериментальної програми і методики; описано хід і результати формувального й контрольного етапів педагогічного експерименту.

У **висновках** підбито підсумки здійсненого теоретичного й емпіричного дослідження.

ВИСНОВКИ

1. Професійна компетентність учителя має складну структуру, яка включає функційно пов'язані між собою компоненти: потребнісно-мотиваційний (сукупність мотивів, адекватних меті та завданням педагогічної діяльності); операційно-технічний (сукупність знань, умінь, навичок практичного розв'язання педагогічних завдань, а також загальних здібностей і професійно важливих якостей); рефлексивно-оцінний (здатність передбачати, оцінювати власну діяльність, обирати стратегію поведінки, виходячи з адекватної оцінки себе й конкретної ситуації).

2. Сьогодні спостерігається криза професійної компетентності студентів, тому необхідно перемістити центр уваги з традиційної моделі підготовки фахівця, що була характерною для періоду індустріального розвитку суспільства, на формування у майбутніх фахівців здатності творчо, критично мислити, сприймати інновації тощо. У виборі оптимальних технологій навчання студентів проєктну діяльність визначено одним із ефективних засобів розвитку професійної компетентності.

3. На основі аналізу виявлено схильності до емпіричного проєктування, що базуються на життєвих уявленнях і особистому досвіді. Проте нами доведено, що ці уміння недостатньо систематизовані, немає розгалуженої структури проєктної діяльності. Тому за результатами тестування на початку експерименту тільки 6% студентів відчували стан “внутрішнього комфорту” щодо проєктної діяльності, а в стані “внутрішнього вакууму” перебувало 50% респондентів. Результати експерименту засвідчили позитивне ставлення до проєктної діяльності як до одного із засобів формування професійної компетентності в університеті, що впливає на зміну всіх компонентів професійної компетентності майбутніх фахівців (після проведення експерименту 50% студентів відчують стан “внутрішнього комфорту”. У стані “внутрішнього вакууму” виявилось 8% студентів). Виробничі функції, безпосередньо пов'язані з проєктною

діяльністю, виявилися більш сформованими в результаті залучення студентів до цієї діяльності. Доведено, що важливим засобом формування професійної компетентності фахівця є проєктна діяльність, яка пов'язує професійну компетентність із базовою кваліфікацією, водночас допомагаючи майбутньому фахівцеві зорієнтуватися в широкому колі питань, не обмежених вузькою спеціалізацією. Проєктна діяльність забезпечує соціальну й професійну мобільність особистості, відкритість до змін і творчого пошуку, здатність до самовираження й самостворення, готовність оновлювати свої знання.

4. Розроблено модель формування професійної компетентності майбутнього фахівця засобами проєктної діяльності, яка складається з таких елементів, як: мета, педагогічні завдання, суб'єкти формування професійної компетентності, принципи, зміст, форми та методи роботи, критерії ефективності, умови формування професійної компетентності, результати.

Теоретичний аналіз та результати апробації моделі дали змогу з'ясувати умови, що сприяють більш активній її реалізації: психологічні (потреба викладачів у професійному самовизначенні та розвитку, їхнє прагнення до переосмислення власного досвіду розвитку, індивідуально-професійна рефлексія; чинники, що сприяють деблокуванню захисних механізмів); соціально-психологічні (адміністративна й суспільна підтримка діяльності ініціативної групи викладачів, здатних виступити "каталізатором" творчих перетворень; творча взаємодія в проєктувальній діяльності всіх її суб'єктів, що дає змогу визначити "проблемне поле пошуку", виробити загальні ціннісно-змістові орієнтири й колективну стратегію освітньої діяльності інституту); організаційно-педагогічні (створення науково-методичного центру; організація теоретично-методологічної підготовки, науково-методична й організаційна підтримка проєктувальної діяльності; організація різних видів проєктної діяльності теоретичного, конструктивно-методичного й конструктивно-технічного характеру).

Встановлено та розкрито компоненти професійної компетентності

майбутнього фахівця (потрібно-мотиваційний, операційно-технічний і рефлексивно-оцінний), визначено й охарактеризовано рівні їх сформованості (високий, середній, низький), які можна розглядати як критерії сформованості професійної компетентності.

5. Використання на заняттях із лінгвістичних і лінгводидактичних дисциплін методу проєктів не лише сприяє підвищенню теоретичних та методичних знань і вдосконаленню практичних навичок проєктної діяльності, а й створює умови для подальшого удосконалення проєктувальних умінь, розширення діапазону їхнього використання та впровадження нових творчих проєктів, активізує навчальну діяльність студента, наближає його до життя, оскільки є природовідповідним.

6. Проведене експериментальне дослідження підтвердило гіпотезу, що оволодіння майбутніми фахівцями проєктною діяльністю впродовж навчання в університеті сприяє розвитку їх професійної компетентності. Власне навчальне проєктування передбачає використання різноманітних методів, пошук та творче інтегрування знань, умінь у різних галузях науки та освіти. Організація навчання й виховання майбутнього фахівця в університеті на основі розробленої моделі формування професійної компетентності виявилася достатньо ефективною.

Виконана нами магістерська робота дала позитивні результати, але проблему не можна вважати вичерпаною. Вона потребує подальшого наукового дослідження, зокрема пошуку шляхів формування мотиваційного компонента професійної компетентності; вироблення механізму координації діяльності викладачів закладів вищої освіти у формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців; створення системи моніторингу розвитку професійної компетентності студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аліксічук О.С., Федорчук В.В. Проектна діяльність студентів у процесі опанування навчальної дисципліни «Шкільний курс світової художньої культури та методика його викладання: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: видавець Зволейко Д.Г., 2009. 44 с.
2. Баханов К. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. Запоріжжя: Просвіта, 2004. С. 77-100.
3. Береговенко Н.С. Методика проектного навчання як один із видів організації самостійної роботи студентів. *Мовна освіта в сучасних ЗВО: тенденції, виклики, перспективи*: збірник тез. Біла Церква: БНАУ, 2020. С. 11-14.
4. Бех І. Особитісно зорієнтоване виховання: наук.-метод. посібник. Київ: ІЗМН, 1987. 204 с.
5. Бондаренко Н. Проектна діяльність учнів на уроках української мови. *Українська мова і література в школі*. 2017. № 5. С. 36-40.
6. Буторіна В.Б. Застосування методу проектів при вивченні економічних дисциплін. *Сучасні освітні технології навчання у вищій школі: теорія і практика*: науковий збірник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. С. 163-169.
7. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
8. Голуб Н. Метод проектів у навчанні української мови. *Українська мова і література в школі*. 2013. № 8. С. 15-19.
9. Голуб Н.М., Проценко Л.І. Роль методу проектів у фаховій підготовці майбутніх учителів української мови (до методики викладання у вищій школі). *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки*. 2012. №7. URL: <https://cutt.ly/EY4BLZD>.
10. Груба Т. Використання методу проектів на уроках української мови в профільній школі. *Науковий вісник Донбасу*. 2015. №4. URL:

<https://cutt.ly/TY4BAG7>.

11. Гузенко О. Особливості навчальних проектів. *Українська мова і література*. 2008. № 8. С. 6-10.
12. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2004. 351 с.
13. Дьюи Дж., Дьюи Э. Школи будущего. Берлин: Гос. Изд-во РСФСР, 1922. 180 с.
14. Єрмаков І. Компетентнісний потенціал проектної діяльності. *Школа*. 2006. №5. С. 5.
15. Єрошенко М.О. Завдання на канікули за проектною технологією (З практики). *Зарубіжна література в середніх навчальних закладах України*. 2006. №10. С. 15.
16. Захарова О.М. Проектна технологія у викладанні економіки в школі. *Економіка в школах України*. 2006. №2. С. 5.
17. Кагоров Е.Ф. Ещё о методе проектов. *Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати*: практико-зорієнтований збірник. Київ: Департамент, 2003. С. 412-416.
18. Каліманова О.О. Проектні технології на уроках мови та літератури. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2018. Жовтень. № 28(176). С. 17-18.
19. Капітан Т.А. Використання методу проектів у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності студентів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 2021. Вип. 199. С. 121-125.
20. Килпатрик В.Х. Основы метода. Москва-Ленинград: Гос. изд-во, 1928. 106 с.
21. Коберник О.М. Проективна технологія: можливості застосування в освіті. *Педагогіка вищої та середньої школи*. Кривий Ріг, 2012. Вип. 36. С. 15-18.
22. Колодій В.А. Особливості використання методу проектів у ВНЗ. *Сучасні освітні технології навчання у вищій школі: теорія і практика*: науковий

- збірник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. С. 196-204.
23. Комдюк О. Застосування методу проектів на уроках географії. *Географія та основи економіки в школі*. 2004. №5. С. 19.
 24. Кохан І. Впровадження проектної технології в шкільну практику. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2007. №13. С. 9.
 25. Кратасюк Л. Метод проектів у системі особистісно зорієнтованої мовної освіти. *Українська мова і література в школі*. 2010. №4. С. 10-14.
 26. Лаврова А. Метод проектів на уроках української літератури в старших класах. *Молодий вчений*, 2021. №4(92). С. 50-53.
 27. Лебедєва Ю. Набути усвідомлених знань (Застосування проектної технології у процесі навчання історії та права). *Історія в школах України*. 2005. №4. С. 37.
 28. Левин Л. Новые пути школьной работы (Метод проектов в Америке). *Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати: практико-зорієнтований збірник*. Київ: Департамент, 2003. С. 431-487.
 29. Литвинова О.В. Використання інноваційних технологій на заняттях з української мови та літератури. 2015. URL: <https://cutt.ly/vY4XrEI>.
 30. Ліщук А.В. Використання методу дослідницьких проектів під час виробничих і польових практик із екології та охорони природи. *Сучасні освітні технології навчання у вищій школі: теорія і практика: науковий збірник*. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. С. 204-212.
 31. Марфинець Н.В. Проектні технології на уроках літератури рідного краю: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського університету. серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2017. Вип. 2 (41). С. 162-164.
 32. Марценюк А.В. Викладання української мови та літератури з використанням проектних технологій. 2016. С. 343-347. URL: <https://cutt.ly/hY4ZLxС>.
 33. Мегем Є. Спільна творча діяльність викладачів і студентів – основа проектно-технологічної підготовки. *Вища освіта України*. 2005. №4. С. 90.

34. Медведєва Т. Організація проєктивного вивчення літературного матеріалу у старших класах. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2005. №5. С. 25.
35. Модернізація вищої освіти в контексті європейського виміру: науково-методичний збірник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. 344 с.
36. Нижник О. Особливості використання проєктної технології. *Українська мова та література*. 2008. №8. С. 11.
37. Ницета В. Метод проєктів і його життєво-компетентнісний потенціал. *Українська мова та література*. 2008. №8. С. 3.
38. Ницета В. Приклади реалізації методу проєктів (Тематика і проблематика проєктів для 10-го класу. Формування і виконання тем проєктів). *Українська мова та література*. 2008. №8. С. 16.
39. Ницета В.А. Технологія життєтворчих проєктів на уроках української мови та літератури: навч. посібник. Харків: Основа, 2009. 153 с.
40. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров; под. ред. Е. С. Полат. Москва: Изд. центр «Академия», 2002. 272 с.
41. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за заг. ред. О. М. Пехоти. Київ: А.С.К., 2002. 255 с.
42. Пахомова Н.Ю. Проєктна діяльність: навч. посіб. Харків: Ранок, 2016. 273 с.
43. Пашко Л.В., Рябініна І.М., Лейб А.І. Формування у студентів пошуково-дослідницької компетентності на заняттях сучасної української мови шляхом проєктування. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2021. № 2(Ч.2). Т.101. С. 111-119.
44. Петровська І. Проєктна технологія у вивченні зарубіжної літератури. *Сільська школа України*. 2006. №8. С. 11.
45. Півтора В. Вчити творити (Метод проєктів у роботі вчителя-словесника,

- спроба методичного путівника). *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2006. №9-10. С. 18.
46. Підтиченко Г. Метод проектів: іноземна мова. *Завуч*. 2006. №9. С. 13.
47. Питт Дж. Что это такое и как мы это делаем. *Відкритий урок*. 2004. №5-6. С. 26-27.
48. Подранецька Н. Проектна технологія на уроках української мови та літератури. *Українська мова і література в школі*. 2006. №7. С. 32.
49. Подранецька Н. Проектна технологія на уроках української мови та літератури. *Українська мова і література в школі*. 2006. №8. С. 42.
50. Подранецька Н. Проектна технологія на уроках української літератури. Типологія навчальних проектів. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2007. № 3. С. 21-24.
51. Полат Е. С. Метод проектів на уроках іноземного мови. *Иностранные языки в школе*. 2000. № 2. С. 3-10.
52. Попович А.С. Інтерактивні технології навчання на заняттях зі стилістики української мови в закладах вищої освіти. *Актуальні проблеми фахової підготовки сучасного педагога: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Херсон, 2020. С. 391-397.
53. Попович А. С. Методика навчання стилістики майбутніх учителів української мови і літератури в закладах вищої освіти: монографія. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я. І., 2018. 376 с.
54. Попович А.С. Навчальне проектування на заняттях з методики викладання української мови у вищій школі. *Сучасні освітні технології навчання у вищій школі: теорія і практика: науковий збірник*. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. С. 53-62.
55. Попович А.С. Проектні технології в навчанні української мови. *Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи: збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, педагогічний факультет, кафедра теорії та методик початкової освіти; редкол.: Н.В.Бахмат, Н.В.Гудима, О.В.Ковальчук*. Київ:

- Міленіум, 2020. Вип. 3. С. 135-139.
56. Присмицька Г.М. Проектні технології на уроках літератури. *Вивчаємо українську мову та літературу*. Січень. 2008. №1 (149). С. 2-6.
 57. Проектна технологія. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М.Пехоти, А.З.Кіктемко, О.М.Любарська та ін.; за ред. О.М.Пехоти. Київ: Видавництво А.С.К., 2003. 255 с.
 58. Проектні технології навчання учнів професійно-технічних навчальних закладів: довідник / [Глущенко О.В., Романов Л.А., Пашенко Т.М., Пятничук Т.В., Шимановський М.М.]; за заг. ред. Л.А.Романова. Житомир: «Полісся», 2019. 126 с.
 59. Проектні технології в контексті життєтворчості. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2008. №1. С. 76.
 60. Рубинштейн М.М. Метод проектів. *Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати*: практико-зорієнтований збірник. Київ: Департамент, 2003. С. 397-411.
 61. Садовнікова О. Метод проектів на уроках української мови як засіб формування пізнавально-творчих умінь старшокласників. *Українська мова і література в школі*. 2007. №4. С. 8.
 62. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. Москва: НИИ школьных технологий, 2006. Т. 1. 816 с.
 63. Семко Г.М. Організація проектної діяльності учнів на уроках літератури. *Вивчаємо українську мову та літературу*. Грудень. 2008. №33 (181). С. 2-5.
 64. Сергієва І. Метод проектів у науково-методичній роботі. *Завуч*. 2004. №35. С. 14-16.
 65. Сіптарова С. З досвіду застосування методу проектів. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах*. 2004. №1. С. 4-5.
 66. Слауковська І. Творімо кіно на уроці (з практики реалізації шестикласниками інтегрованого творчого проекту). *Українська мова та література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2005. №1.

- С. 23.
67. Солодюк Н. Використання методу проектів у процесі засвоєння старшокласниками мовленнєвих відомостей. *Вісник Луганського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки*. 2009. № 4. С. 71-77.
 68. Сошенко Г. Метод проектів. Сутність, вимоги до використання, етапи роботи. *Початкова освіта*. 2006. № 40. С. 2.
 69. Стах С. Проектна діяльність у класній та позакласній роботі з англійської мови як один із засобів виховання особистості. *Рідна школа*. 2005. №3. С. 18-20.
 70. Столяренко Г., Дем'яненко О. Чи можна застосувати проектні технології на уроках літератури? *Українська мова та література*. 2005. №45. С. 3.
 71. Сучасні освітні технології навчання у вищій школі: теорія і практика: науковий збірник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. 380 с.
 72. Сучасні педагогічні технології: навчально-методичний посібник / автор-укладач Федорчук Е.І., Кам'янець-Подільський: АБЕТКА, 2006. 212 с.
 73. Таран З. Трансформація ролі педагога в управлінні творчими та практико-орієнтованими проектами. *Відкритий урок*. 2004. №5-6. С. 18-20.
 74. Тимошенко О. Метод проектів як складова частина національно-патріотичного виховання. *Директор школи*. 2008. №8. С. 10.
 75. Тищенко Н. Проектна технологія як засіб розвитку мотивації учнів у процесі навчання української мови. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2015. № 2. С. 42-48.
 76. Федорчук Е.І. Використання сучасних педагогічних технологій при викладанні педагогічних дисциплін як засіб поліпшення педагогічної підготовки студентів. *Сучасні освітні технології навчання у вищій школі: теорія і практика*: науковий збірник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. С. 19-27.
 77. Франчук Т.Й. Основи проектування, змістового та технологічного забезпечення форм організації навчання студентів. *Сучасні освітні*

технології навчання у вищій школі: теорія і практика: науковий збірник.
Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. С. 37-49.

78. Харченко А. Метод проектів на службі у педагогів. *Дошкільне виховання.* 2008. №1. С. 18.
79. Цимбалару А. До поняття «проектно-технологічна діяльність учителя». *Рідна школа.* 2008. № 1-2. С. 8.
80. Чеховська Л.Й. Проектне навчання на уроках української літератури у середній школі: наук.-метод. посіб. Запоріжжя, 2010. 263 с.
81. Что такое проект / Полат Е., Петров А., Бухаркина М., Мойсеева М. *Відкритий урок.* 2004. №5-6. С. 10-17.